

Các yếu tố ảnh hưởng và nguyên tắc kể chuyện bằng hình ảnh trên báo mạng điện tử

ThS. PHẠM THỊ MAI LIÊN

Học viện Báo chí và Truyền truyền; Email: phamthimailien.ajc@gmail.com

Nhận ngày 21 tháng 2 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 6 năm 2024.

Tóm tắt: Trước xu thế chuyển đổi số, báo chí cần chủ động đổi mới phương thức chuyển tải, mang đến những trải nghiệm độc đáo cho bạn đọc thông qua việc sử dụng các phương pháp sáng tạo nội dung phù hợp với xu thế phát triển của công nghệ hiện đại. Nhìn từ góc độ phương pháp sáng tạo nội dung - kể chuyện bằng hình ảnh là sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa 3 yếu tố: nội dung số - công nghệ số - mỹ thuật số trong tác phẩm báo chí (TPBC). Trong khuôn khổ bài viết này, tác giả tập trung làm rõ vai trò của việc sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung tác phẩm báo mạng điện tử (BMĐT), từ đó chỉ ra các yếu tố ảnh hưởng, một số nguyên tắc sử dụng và bước đầu nhận diện quy trình sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung TPBC.

Từ khóa: kể chuyện, kể chuyện bằng hình ảnh, phương pháp sáng tạo nội dung, tác phẩm báo chí, báo mạng điện tử.

Abstract: In the face of digital transformation, journalism must proactively innovate its methods of conveying information, providing readers with unique experiences by using creative content methods aligned with the development trends of modern technology. From the perspective of content creation methods, visual storytelling is a seamless combination of three elements: digital content, digital technology, and digital aesthetics in journalistic works. This article focuses on clarifying the role of using visual storytelling methods in the creation of online journalism content, identifying the influencing factors, outlining some principles of use, and initially recognizing the process of using visual storytelling methods in content creation for journalistic works.

Keywords: storytelling, visual storytelling, content creation methods, journalistic works, online journalism.

Trước xu thế chuyển đổi số, báo chí cần chủ động đổi mới phương thức chuyển tải, mang đến những trải nghiệm độc đáo cho bạn đọc thông qua việc sử dụng các phương pháp sáng tạo nội dung phù hợp với xu thế phát triển của công nghệ hiện đại. Nhìn từ góc độ một phương pháp sáng tạo nội dung □ kể chuyện bằng hình ảnh là sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa 3 yếu tố: nội dung số - công nghệ số - mỹ thuật số trong một tác phẩm báo chí (TPBC). Trong khuôn khổ bài viết này, tác giả tập trung làm rõ vai trò của việc sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung tác phẩm báo mạng điện tử (BMĐT), từ đó chỉ ra

các yếu tố ảnh hưởng, một số nguyên tắc sử dụng và bước đầu nhận diện quy trình sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung TPBC.

Kể chuyện bằng hình ảnh có thể được hiểu là □ phương thức mà nhà báo thu thập, phân tích, lấy dữ liệu hình ảnh làm trung tâm; số hoá các dữ liệu thu thập được, trình bày chúng thành một câu chuyện chân thực, sống động với sự hỗ trợ của các nền tảng công nghệ □ nhằm mục đích đưa độc giả đắm chìm vào các sự kiện và tình huống trong thế giới thực, kích thích họ cả về trí tuệ và cảm xúc khi tiếp nhận thông tin □⁽¹⁾.

1. Vai trò của phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm báo mạng điện tử

Ở giai đoạn đầu hình thành và phát triển, BMĐT được biết đến với đặc điểm thông tin cập nhật nhanh chóng, tức thì, độc giả có thể phản hồi ngay dưới mỗi bài báo. Tuy nhiên, mọi thứ đã thay đổi kể từ khi mạng xã hội (MXH) xuất hiện và trở nên phổ biến. Lúc này, người ta không còn nhắc nhiều tới ưu thế cập nhật thông tin nhanh chóng, tức thì, độc giả có thể phản hồi ngay dưới mỗi bài báo nữa, mà thay vào đó mọi sự chú ý đều hướng về khả năng tích hợp đa phương tiện trên BMĐT.

Phát huy ưu thế đặc thù của loại hình, nhiều dạng thức tác phẩm mới ra đời như: megastory, long-form, e-magazine. Trong đó, phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh có vai trò rất quan trọng, là "sợi dây" gắn kết 3 yếu tố: nội dung số, công nghệ số và mỹ thuật số, nhằm tạo ra các tác phẩm BMĐT chất lượng cao cả về nội dung và hình thức. Có thể kể tới một số vai trò cơ bản của phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT như: làm nổi bật thông tin, thu hút sự chú ý và truyền tải cảm xúc tới độc giả; giải thích các sự kiện phức tạp một cách dễ hiểu, trực quan, đồng thời làm tăng tính tương tác của bài viết.

Tác phẩm "20 năm sự kiện 11/9 - Những thay đổi với nước Mỹ và mối nguy cơ khủng bố" được đăng tải trên báo Nhân dân điện tử ngày 11/9/2021 là minh chứng điển hình về vai trò của việc sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT. Toàn bộ tác phẩm là một câu chuyện đa phương tiện với ba trụ cột chính gồm: nội dung số - công nghệ số - mỹ thuật số. Tác phẩm lúc này như một thước phim thu nhỏ, kể lại diễn biến cuộc tấn công khủng bố chưa từng có trong lịch sử, những thay đổi lớn với nước Mỹ - từ chính sách đến đời sống, mối nguy cơ khủng bố... một cách vô cùng sinh động, trực quan và dễ hiểu với sự kết hợp của rất nhiều các yếu tố trong đó dữ liệu hình ảnh đóng vai trò trung tâm. Trong tác phẩm này, độc giả đã có những trải

nh nghiệm rất khác so với các tác phẩm BMĐT truyền thống. Một loạt các hình ảnh đồ họa, video tương tác, hình ảnh tĩnh, hình ảnh động, bản đồ tương tác, infographic được trình diễn mượt mà thông qua các hiệu ứng chuyển động, tạo ra vô số điểm chạm tương tác với độc giả. Nhờ đó, độc giả như được đắm chìm vào các sự kiện và tình huống trong thế giới thực, kích thích họ cả về trí tuệ và cảm xúc khi tiếp nhận thông tin.

2. Các yếu tố ảnh hưởng đến kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm báo mạng điện tử

Sự khác biệt về công chúng mục tiêu, mục đích, thể loại của mỗi tác phẩm; sự khác biệt về phong cách kể chuyện của mỗi nhà báo hay đơn thuần là sự khác biệt trong cách thức ứng dụng kỹ thuật, công nghệ và quy trình sản xuất đều là những yếu tố có ảnh hưởng lớn tới cách thức nhà báo kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung tác phẩm BMĐT. Tùy theo từng quan điểm và góc độ tiếp cận, có thể phân loại các nhóm yếu tố ảnh hưởng đến việc kể chuyện bằng hình ảnh trên BMĐT khác nhau. Trong khuôn khổ bài viết này, tác giả đưa ra hai nhóm yếu tố cơ bản ảnh hưởng tới việc sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT bao gồm: nhóm các yếu tố khách quan và nhóm các yếu tố chủ quan.

Trước hết, một số yếu tố khách quan ảnh hưởng trực tiếp tới việc sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong tác phẩm BMĐT có thể kể tới như: xu thế đa phương tiện và sự cạnh tranh khốc liệt của MXH buộc các nhà báo phải thay đổi phương thức sản xuất và truyền đạt thông tin một cách sáng tạo với sự phối hợp nhuần nhuyễn của nội dung số - công nghệ số - mỹ thuật số.

Xu hướng đa phương tiện

Sự bùng nổ của Internet đã tác động mạnh mẽ đến phát triển của hệ thống báo chí nói chung. Trước hết, đó là sự ra đời của BMĐT, thông tin được cung cấp cho công chúng theo hình thức đa phương tiện sinh động, hấp dẫn hơn. Trước đó, thông tin được truyền tải mang tính đơn nhất về

hình thức thể hiện, công chúng chỉ có thể được tiếp cận thông tin bằng cách đọc, nghe hoặc xem, nhưng với phương thức truyền thông đa phương tiện, tính chất đơn nhất đã bị phá vỡ. Để thể hiện thông tin trên BMĐT, người ta có thể vừa dùng chữ viết (text), vừa trình bày, minh họa bằng hình ảnh (picture, video), âm thanh (audio) □ Nhờ vậy, công chúng được tiếp nhận thông tin bằng cách thoả mãn các giác quan khác nhau, tạo nên hiệu ứng tương tác mạnh mẽ nhất so với các loại hình truyền thông truyền thống, đáp ứng nhu cầu thông tin của lớp công chúng mới.

Xu thế đa phương tiện có ảnh hưởng đáng kể đến cách mà chúng ta kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT. Trong bối cảnh xã hội thông tin, hình ảnh trở thành một phần không thể thiếu trong việc truyền tải thông điệp và thu hút sự chú ý của công chúng. Nếu trước đây BMĐT chủ yếu dùng hình ảnh tĩnh để truyền tải thông tin thì hiện nay còn sử dụng video và các hình ảnh động khác nhau để tạo ra các tác phẩm chuyên sâu và sáng tạo hơn nhờ vào sự phát triển của công nghệ số.

Bên cạnh đó, xu thế đa phương tiện cũng đang thúc đẩy sự phát triển của các công nghệ truyền thông mới như: thực tế ảo, thực tế tăng cường và trí tuệ nhân tạo. Những công nghệ này cho phép người dùng tham gia vào các câu chuyện và trải nghiệm chúng một cách trực tiếp hơn, tạo ra những trải nghiệm tương tác và độc đáo. Tóm lại, xu thế đa phương tiện đã và đang thúc đẩy sự phát triển, góp phần tăng cường hiệu quả kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT.

Sự cạnh tranh khốc liệt của MXH

Xu hướng xem video ngắn trở nên phổ biến với lớp công chúng mới do dễ hiểu, dễ tiếp cận trên MXH. Vì vậy, các cơ quan báo chí phải không ngừng sáng tạo trên đa nền tảng để giữ chân độc giả. □ Theo nghiên cứu mới nhất tại 46 thị trường thế giới, hơn một nửa số người dưới 35 tuổi tiếp cận tin tức trong ngày qua điện thoại di động và khoảng 40% trong nhóm này tiếp cận tin tức qua MXH, vượt qua lượt tiếp cận thông tin qua website

và app cộng lại⁽²⁾.

Trước bối cảnh đó, báo chí nói chung và BMĐT nói riêng phải đối mặt với rất nhiều khó khăn, thách thức. Trong đó phải kể đến cuộc cạnh tranh khốc liệt giữa báo chí và MXH trong cuộc đua giành lại thị phần công chúng. BMĐT không còn thế mạnh là cập nhật tin tức nhanh chóng, tức thì do vẫn phải đảm bảo một quy trình xuất bản tối thiểu. Trong khi MXH có thể cung cấp thông tin tức thì với đầy đủ văn bản, hình ảnh, âm thanh □ thậm chí là hình ảnh trực tiếp tại sự kiện, địa điểm nơi diễn ra sự việc. Điều này đã làm dịch chuyển một lượng lớn công chúng BMĐT chuyển sang dùng MXH để cập nhật tin tức thời sự đang diễn ra hàng ngày. Đối với báo chí, công chúng ngày càng có những nhu cầu cao hơn đối với nội dung cũng như hình thức thông tin. Phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trên BMĐT cho phép công chúng thu nhận thông tin bằng cả hình ảnh, âm thanh, văn bản □ và hơn hết là bị thu hút bởi sự hấp dẫn của câu chuyện được kể. Điều này làm thay đổi cách tiếp nhận thông tin của công chúng, nhất là đối với thế hệ trẻ, thế hệ nhạy bén nhất đối với sự thay đổi của khoa học công nghệ, tạo ra sự phát triển một lớp công chúng mới trong truyền thông.

Bên cạnh các yếu tố khách quan ảnh hưởng tới việc sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT, có nhiều yếu tố ảnh hưởng đến từ chủ quan của đội ngũ lãnh đạo quản lý cơ quan báo chí, chính nhà báo, phóng viên trực tiếp tham gia vào quy trình sáng tạo tác phẩm.

Đầu tiên, phải kể tới quan điểm, nhận thức của lãnh đạo cơ quan báo chí (sẵn sàng đổi mới, chấp nhận đầu tư cơ sở vật chất/kỹ thuật, chế độ nhuận bút cao □) là một trong những yếu tố ảnh hưởng trực tiếp tới việc hình thành động lực khiến phóng viên, nhà báo đầu tư thời gian, trí tuệ, quyết định sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh để tạo ra các tác phẩm BMĐT chất lượng cao về cả nội dung và hình thức.

Thứ hai, năng lực, trình độ, tư duy hình ảnh của nhà báo là cơ sở, tiền đề, quyết định việc sử dụng

phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung tác phẩm BMĐT hiệu quả hay không. Trong thời đại công nghệ 4.0 như hiện nay, đòi hỏi mỗi nhà báo khi tham gia vào quá trình tác nghiệp đều phải là những nhà báo đa kỹ năng. Tức là không chỉ viết, chụp, quay phim mà thậm chí còn biết "chăm sóc" độc giả của mình bằng những câu chuyện có thật, sinh động và hấp dẫn.

Thứ ba, phong cách sáng tạo/phong cách cá nhân tạo nên tính độc đáo của tác phẩm BMĐT sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh. Phong cách sáng tạo của tác giả có thể bao gồm việc sử dụng các cách diễn đạt, phối hợp các hình ảnh, màu sắc, chữ viết và cách sắp đặt bố cục để tạo ra một câu chuyện bằng hình ảnh độc đáo và thu hút độc giả. Trong khi đó, phong cách cá nhân của tác giả có thể thể hiện qua cách suy nghĩ, quan điểm, ý tưởng, kinh nghiệm và kỹ năng của mỗi người.

Các yếu tố này đóng vai trò quan trọng trong việc tạo nên tính độc đáo của câu chuyện hình ảnh trong mỗi TPBC. Với phong cách sáng tạo và phong cách cá nhân của mỗi tác giả, các TPBC có thể truyền đạt thông điệp, kích thích tò mò và khám phá, và gây ấn tượng mạnh mẽ với độc giả. Tuy nhiên, để tạo nên tính độc đáo của câu chuyện hình ảnh trong mỗi TPBC, chỉ phong cách sáng tạo và phong cách cá nhân là không đủ. Các yếu tố khác như nội dung, độ chính xác, độ trung thực, sự khách quan, cũng như cách trình bày thông tin đều quan trọng và cần được nhà báo xem xét một cách kỹ lưỡng.

Thứ tư, một tác phẩm BMĐT sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh hiệu quả phụ thuộc lớn vào *sự phối hợp ăn ý* của cả một ekip làm công việc đổi mới sáng tạo trong cơ quan báo chí. "Sự phối hợp ăn ý" có thể được hiểu là sự đồng nhất về thế giới quan, lập trường tư tưởng, cảm xúc/rung động trước sự vật/hiện tượng, ý thức về trách nhiệm và đạo đức nghề nghiệp.

Một khảo sát cá nhân đối với chuyên mục E-magazine trên báo điện tử Nhân dân từ 8/2021 đến 8/2023 cho kết quả 717 tác phẩm đã được đăng tải dưới dạng TPBC số. Khác với các TPBC truyền

thống, phần lớn là sản phẩm sáng tạo mang tính cá nhân của nhà báo, thì toàn bộ 717 tác phẩm mà tác giả đã khảo sát được là kết quả lao động của cả một bộ phận phát triển sáng tạo trong cơ quan báo chí với sự kết hợp của rất nhiều đầu mối công việc như: tổ chức thực hiện/tổ chức sản xuất, nội dung, trình bày + đồ họa, ảnh, biên tập, tổng hợp/phân tích dữ liệu... Mỗi một đầu mối công việc này lại là sự góp sức của một hoặc nhiều cá nhân.

Kết quả khảo sát sơ bộ này một lần nữa khẳng định tác phẩm BMĐT sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh là sản phẩm tập thể, trong đó nhà báo/ phóng viên ảnh là những người đóng vai trò thu thập thông tin, lên ý tưởng, tìm ra và phát triển câu chuyện; họa sĩ thiết kế trình bày + đồ họa là nhân tố giúp nhà báo/phóng viên hiện thực hóa ý tưởng kể chuyện của mình một cách hiệu quả nhất, đảm bảo tính thẩm mỹ cho câu chuyện. Tuy nhiên, để câu chuyện hình ảnh được kể hấp dẫn nhất, thu hút công chúng bằng những trải nghiệm "đắm chìm" thì không thể không kể tới nền tảng công nghệ số của mỗi toà soạn.

3. Một số nguyên tắc sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trên báo mạng điện tử

Theo nghiên cứu mới nhất của tổ chức Skyword số lượng ảnh được chụp trong 12 tháng qua chiếm tới 10% toàn bộ bức ảnh của nhân loại. Cũng từ những khảo sát được công bố của tổ chức này, các con số: tăng 94% lượt view đối với bài viết có ảnh; tăng 54% lượng like trên facebook với những status kèm ảnh; mức độ tác động tới não bộ của ảnh nhanh hơn 60.000 lần so với chữ viết⁽³⁾ là những con số thuyết phục để khẳng định nhu cầu hình ảnh của nhân loại tăng rất mạnh trong những năm qua, nhất là khi công nghệ phát triển với sự nở rộ của điện thoại thông minh.

Công chúng báo chí hiện đại không chỉ có nhu cầu xem ảnh, đọc tin tức đơn lẻ, mà họ còn muốn biết câu chuyện sau hình ảnh và đoạn text đó để đi đến "phán quyết" cuối cùng trang báo nào đáng đọc, thông tin nào đáng được quan tâm. Công chúng quyết định vị trí của tờ báo, quyết định việc tổ chức nội dung và trình bày các yếu tố cấu thành

câu chuyện hình ảnh. Do đó, sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung TPBC cần đáp ứng được nhu cầu và thị hiếu của độc giả. Để làm được điều này, ngoài yêu cầu phải đảm bảo các nguyên tắc của thông tin báo chí nói chung, nhà báo/phóng viên cần quan tâm đến một số nguyên tắc sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh cơ bản sau đây:

Một là, coi hiện thực là đối tượng phản ánh. Hình ảnh được xây dựng dựa trên các sự kiện, tình huống và đối tượng thực tế trong cuộc sống. Báo chí là một hoạt động đặc thù, và phản ánh đúng bản chất hiện thực là yêu cầu bắt buộc đối với người làm báo. Đối với tác phẩm sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh, tác giả của bài báo có thể sử dụng nhiều kỹ thuật, ứng dụng nhiều hiệu ứng công nghệ để thiết kế và trình bày hình ảnh nhằm tăng tính hấp dẫn cho bài báo, nhưng tuyệt đối không làm sai lệch bản chất của sự kiện, sự vật, hiện tượng đã xảy ra trong thực tiễn đời sống.

Hai là, để hình ảnh tự nói lên thông điệp, lược bớt văn bản (text) và các yếu tố không cần thiết. Đây là yếu tố quan trọng nhất của phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh. Nhà báo/phóng viên cần lược bớt văn bản, loại bỏ những yếu tố không cần thiết và để những hình ảnh tự nói lên tất cả. Hình ảnh có giá trị bằng ngàn lời nói, vì vậy hãy để hình ảnh ☐ kể ☐ cho công chúng ☐ nghe ☐ nhiều nhất có thể.

Ba là, tác động tới thị giác cảm tính và thị giác lý tính của độc giả. Độc giả dễ bị thu hút bởi các câu chuyện ảnh có bố cục hợp lý, có khả năng tái hiện hành động. Những hình ảnh này có thể tạo ấn tượng hoặc lập tức gây nhầm chán cho công chúng, dẫn tới việc họ có tiếp tục theo dõi bài báo này hay không. Sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT cần phải đáp ứng được mục tiêu dẫn dắt độc giả đến hành động đọc hoặc xem các hình ảnh tiếp theo cho tới khi câu chuyện kết thúc. Kỹ thuật này gọi là *tạo đường dẫn* cho quá trình tiếp nhận của công chúng, đáp ứng được nguyên tắc ☐ tạo hấp dẫn cho hành vi xem, chuyển nhanh một cách có hiệu quả sang hành vi đọc bằng các thông tin phù hợp với

nhu cầu và thị hiếu công chúng ⁽⁴⁾.

Bốn là, chú trọng tính chuyển động của hình ảnh. Bộ não của con người luôn được điều chỉnh để chuyển động. Chuyển động biểu thị sự thay đổi, và bộ não luôn đánh giá sự thay đổi đó là tốt hay xấu. Mặc dù video truyền thông cũng được xem là hình ảnh động, nhưng cùng với sự ra đời của loại hình BMĐT, sự phát triển của công nghệ truyền thông, nhà báo/phóng viên sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT hoàn toàn có thể làm mới câu chuyện hình ảnh của mình bằng các hiệu ứng ảnh động trong nhiếp ảnh, ảnh GIF, đồ họa tương tác ☐ nhằm đem đến những trải nghiệm vừa đảm bảo tính chân thực nhưng cũng đầy rẫy sự mới mẻ, hấp dẫn đối với công chúng của mình.

Năm là, kể toàn bộ câu chuyện. Nghĩa là câu chuyện hình ảnh cần đầy đủ các phần mở, thân, kết. Tất cả các dạng nội dung mang tính truyền tải thông tin thông thường về sự kiện theo nguyên tắc 5W 1H truyền thông không đủ để giữ chân công chúng BMĐT. Tác phẩm BMĐT sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh cần đem đến cho công chúng một câu chuyện hoàn chỉnh, có bối cảnh, diễn biến, cao trào và kết thúc.

Sáu là, sử dụng phép ẩn dụ trực quan để tạo ý nghĩa cho hình ảnh. Kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung nói chung và sáng tạo tác phẩm BMĐT nói riêng cần được thực hiện với việc chất lọc kỹ càng từng hình ảnh, để tận dụng tối đa từng bức ảnh hoặc khung hình. Nhà báo/phóng viên cần sử dụng hình ảnh ẩn dụ để truyền tải ngữ cảnh. Ví dụ, hình ảnh một chiếc đồng hồ đại diện cho thời gian trôi qua, trong khi những đám mây đen thể hiện rằng thời gian bão tố, khó khăn đang ở phía trước ☐ Hay việc khéo léo sử dụng lợi thế của ánh sáng trong tác nghiệp hình ảnh cũng tạo ra nhiều ý nghĩa. Ví dụ, hình ảnh đen trắng mang ý nghĩa bí ẩn và nguy hiểm, hình ảnh màu sắc tươi sáng mang lại cảm giác an toàn. Khi muốn phản ánh xung đột hoặc đối kháng, bóng đổ hoặc màu tối là những kỹ thuật nên được nhà báo/phóng viên sử dụng.

Bảy là, mỗi tác phẩm BMĐT sử dụng phương

pháp kể chuyện bằng hình ảnh đều cần có một hình ảnh “mạnh mẽ nhất” kết hợp với nội dung quan trọng để tác động tới cảm xúc của công chúng. Mặc dù ấn tượng đầu tiên tuyệt vời là điều cần thiết, nhưng hình ảnh “mạnh mẽ nhất” phản ánh đầy đủ cao trào của câu chuyện bằng ảnh sẽ tạo nên hoặc phá vỡ một câu chuyện được hình dung. Khi cao trào được truyền tải một cách mạnh mẽ và đầy đủ thông qua thị giác của công chúng, nhiều khả năng nó sẽ làm thay đổi nhận thức, thái độ và hành vi của công chúng theo đúng yêu cầu, mục tiêu mà nội dung bài báo mong muốn đạt được.

Tám là, sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh cần tuân thủ các nguyên tắc về đạo đức nghề nghiệp trong đó đáng chú ý là quy định về tôn trọng bản quyền, bảo vệ nguồn tin. Điều này không chỉ có ý nghĩa đối với cá nhân nhà báo/phóng viên mà còn đặc biệt quan trọng trong việc hình thành uy tín của tòa soạn BMĐT.

4. Nhận diện quy trình sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm báo mạng điện tử

Kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT là một phương pháp khó, đòi hỏi sự phối hợp nhịp nhàng, đồng nhất của ít nhất ba chủ thể trong tòa soạn báo bao gồm: Nhà báo/phóng viên ảnh, Hoạ sĩ thiết kế trình bày + đồ hoạ và Kỹ sư/cán bộ phụ trách nền tảng web. Quy trình sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT trước hết cần tuân thủ các bước sáng tạo tác phẩm báo chí như: xác định vấn đề/đề tài; thu thập thông tin/tư liệu; hình thành đề cương; thể hiện tác phẩm; duyệt/đăng tải/phát hành; theo dõi/xử lý thông tin phản hồi.

Tuy nhiên, quy trình sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT có nhiều nội dung mang tính đặc thù, riêng biệt so với quy trình sáng tạo TPBC nói chung. Căn cứ vào khái niệm “kể chuyện bằng hình ảnh” cùng với việc nghiên cứu lý luận và thực tiễn hoạt động sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT, tác giả bước đầu đề xuất quy trình sử dụng phương pháp kể

chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo tác phẩm BMĐT gồm 5 bước như sau:

Bước 1: Từ thực tiễn sự kiện/vấn đề, nhà báo/PV xác định câu chuyện muốn kể cho công chúng nghe;

Bước 2: Tìm kiếm, thu thập, phân tích thông tin/ hình ảnh, số hoá các dữ liệu thu thập được;

Bước 3: Dự kiến dạng thức tác phẩm, hình thành đề cương, xác định điểm nhấn của câu chuyện hình ảnh;

Bước 4: Sử dụng hình ảnh kết hợp với các yếu tố hỗ trợ khác, trình bày câu chuyện hình ảnh trên nền tảng tương thích với sự hỗ trợ tối đa của hiệu ứng công nghệ;

Bước 5: Theo dõi/xử lý thông tin phản hồi.

Trên thực tế, tùy vào điều kiện của mỗi cơ quan báo chí, mỗi toà soạn báo/ mỗi nhà báo lại có những nhận thức, quan điểm và cách thức vận hành quy trình sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung TPBC một cách khác nhau. Tuy nhiên, việc nhìn nhận đúng, đầy đủ về vai trò của kể chuyện bằng hình ảnh từ góc nhìn phương pháp sáng tạo nội dung với các yếu tố ảnh hưởng, cùng các nguyên tắc sử dụng hợp lý là tiền đề quan trọng để các cơ quan báo chí, đội ngũ những người nghiên cứu báo - chí truyền thông sớm tìm ra một quy trình sử dụng phương pháp kể chuyện bằng hình ảnh trong sáng tạo nội dung TPBC một cách hiệu quả và toàn diện. Góp phần quan trọng vào việc ngày càng có nhiều TPBC chất lượng cao, hội tụ đầy đủ 3 yếu tố then chốt là nội dung số - công nghệ số - mỹ thuật số nhằm đáp ứng nhu cầu và thị hiếu của lớp công chúng mới hiện nay./.

(1) Phạm Thị Mai Liên (2024), *Kể chuyện bằng hình ảnh - từ góc nhìn phương pháp sáng tạo nội dung tác phẩm báo chí*, Tạp chí Lý luận chính trị và truyền thông, số tháng 2/2024.

(2) Nguyễn Thị Thu Hiền (2023) - Phó Tổng Giám đốc Đài Truyền hình Việt Nam, *Phát biểu tại hội thảo “Sản xuất và phân phối tin tức trong thời đại số”*, diễn ra ngày 16/3/2023 tại Hải Phòng.

(3) Tổ chức Nghiên cứu về báo chí - truyền thông, *Thống kê của tổ chức Skyword*, <http://www.skyword.com/>, trụ sở đặt tại thành phố Boston, Mỹ.

(4) Đỗ Thị Thu Hằng (2013), *Giáo trình Tâm lý học báo chí*, Nxb. Đại học Quốc gia, thành phố Hồ Chí Minh, tr.45.